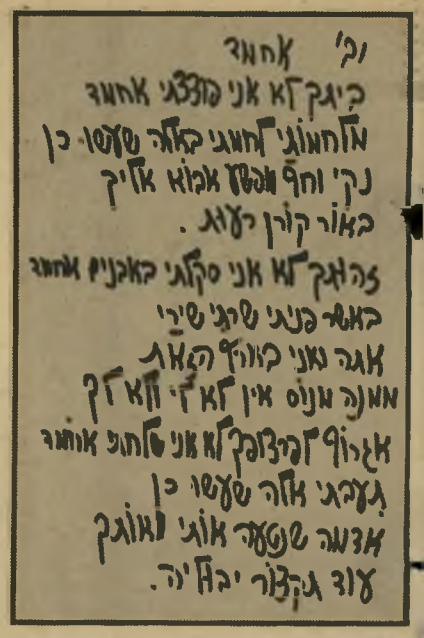

סקי בית המרחץ. מחזה שנתכבד אף הוא בקיתו־ נות של ביקורת מרושעת ובלתי־רגישה, סמוך לאותו יום נורא שבו התאבד המשורר, הוגלה לסיביר, שבה גם מצא את מותו.

הבידור גבר, החלונות נאטמו והתריסים הוגפו בפני כל משב רוח רענן. תאורה מלאכותית חד־ גונית וחיוורת החלישה עד מאוד אורות וצללים גם יחד. בחלל האוויר עמדו ריחות עובש, עיפוש ושיגרה חונקת.

העיתונות דיווחה על הישגי ה„סטאחאנובי־ צ'ים", צוברי מיכסות־השיא בעבודה, תמונותיהם פורסמו מעל דפי כל היומונים, התנוססו ב„ויט־ רינות" שבחוצות הערים. אך על טיב מוצריהם לא דווח בעבר מאומה.

בימים אלה פירסם השבועון קרוקודיל כתבה על טיבן של הנעליים המקומיות. סוליותיהן — מתברר — פערו פה, חרצו לשון, מסמריהן נת־ קעו בבשרן החי של כפות רגלי האזרחים...

אותו קרוקודיל (9 מיליון עותקים לגיליון), שהוא שבועון להומור ולסטירה, מציע לכל קור־ איו המבקשים לרכוש לעצמם מצית מתוצרת סובייטית, שכל קונה יצרף למצית בשרשרת הדוקה קופסת־גפרורים לרפואה.

לפנס־כיס מוצע על־ידי קרוקודיל לחבר נר — על כל צרה שלא תבוא...

האוונגיוק — שבועון שהירבה בעבר לפרסם דווקא את היצירות הנטוראליסטיות יותר של ה־ הולכים בתלם — צועד עתה בראש המוחים כנגד תחלואיה של הביורוקרטיה המנוונת של המנגנון.

בגיליונו ממחצית יוני השנה, מעלה אותו אוונגיוק את פרשת רדיפתו של סטאלין את המ־ שוררת הנפלאה אנה אחמטובה, מחבורת האק־ מאיסטים, אשר לאה גולדברג שלנו העריצה כל־ כך. בשנות השלושים שילח סטאלין גם אותה לסיביר הרחוקה. אבל היא זכתה לחזור מגלותה.

מלווי הצמוד, אלכסנדר פּוּגאצ'וב, עיתונאי מוס־ קוואי בן 31 שלמד תיקשורת בלייפציג, שולט בגרמנית ומשמש לי מתורגמן. הוא ביקש לרכוש לי, לפי בקשתי, אותו גיליון של אוונגיוק. ללא הצלחה.

במסעותינו חרשנו את מוסקווה, טיבּיליסי (טיפליס), קוּטאיסי (בחבל המערבי של גרוזיה) ובאקוּ בירת אזרבּג'אן, ולא נמצא גם קיוסק אחד שבו ניתן יהיה להשיג גיליון זה של אוונגיוק.

עד — עד שהגענו לעיירה גורי, במרכז גרוּז־ יה, מקום הולדתו של סטאלין, אשר בטבורה ניצב עדיין בית העץ המיניאטורי שבו נולד, מוקף במיבנה־אבן גרול, המשמש מוסיאון תיעודי לחיי המנהיג השנוי־במחלוקת. בקיוסק לא רחוק מצאנו סוף־סוף את גיליון אוונגיוק הנעלם.

„מה הפלא?" — אמרו ליציני העיירה שרבצו בכיכר — „בעיירתנו אין קונים שום עיתון המ־ פרסם דברים בגנות סטאלין..."

ה„בסט סלרים"

אם רצונך להשיג יומונים כפראבדה, איז־ ווֹסטיה, קומסומולסקאיה פראבדה או מוסקאו שבלשון האנגלית, עליך להשכים קום ולה־ גיע לקיוסק לא־יאוחר מן השעה 8 בבוקר. אז עוד ישנה כלשהו שתזכה באחד מהם.

העיתונים מפתיעה גם את ה־ לאחרונה את התפוצה ביק את הביקוש ההו־

ההתנפלות עצמה. בהכפלים עשרים לא עלה ספר הצובאים על לוחות־ה־

מנגד

רק בני אדם

דויד שחם מספר במדורו „כסף קטן" (ידיעות אחרונות) כי מצא בלא־פחות משלושה עיתונים את הטקסט המלא של שירו החדש של שלום חנוך. „שיריהם של שלונסקי, אלתרמן ואורי צבי גרינברג" — הוא נזכר — „שלא להזכיר את שמותיהם של החיים היום, כדי לא להעליב איש — הופיעו לכל היותר בעיתון אחד, במדור הסיפרותי, ולפעמים גם זה לא."

מסקנתו של דויד שחם: „משהו רקוב בממלכה השבי־עית," כלומר, בעיתונים „המעמידים את עצמם בהתנדבות לרשות יחסי־הציבור של תוכנית־בידור חדשה."

רוצים עוד דוגמה? — בבקשה.

כמה עמודים אחרי רשימתו־קובלנתו של דויד שחם מופיעה ידיעה בת 9 שורות המדווחת לנו כי „סיפרה של דבורה עומר דמעות של אש, שהופיע ב־84 בהוצאת הקיבוץ המאוחד... זיכה באחרונה את המחברת בעיטור על שם יאנוש קורצ'אק." עוד מספר לנו עיתונו של שחם כי „הסופרת תשהה בפולין בין ה־8 ל־10 באוקטובר, במהלכם תוענק לה מדליה ותעודה". וגם זה, שהספר שבו מדובר כבר זיכה את כותבתו בשלושה פרסים, וכי זו שהתה בפולין לפני חמש שנים, כדי „לספוג אווירה" ולאסוף „חומרים אותנטיים" לסיפרה החדש.

החומרים היו כנראה אותנטיים עד מאוד אם לשפוט על פי התוצאות — ואכן הכתבת גם מציינת כי „ההשקעה היתה כראית."

ממש כמו ההשקעה בשירו החדש של שלום חנוך, שעדיין לא זכה אומנם בשלושה פרסים אבל כבר זכה ונרפס — אני מסתמך על דויד שחם — בשלושה עיתונים. והרי גם זה לא דבר של מה־בכך.

באותה מידה היתה גם כראית, בלא ספק, ההשקעה באותה תוכנית־זמר חדשה ש„מָנִי מָנִי" ו„סיבה למסיבה" כבר לא הספיקו לה עד כי נזקקה דווקא ל„מבט לחדשות."

לא שיש לי, חלילה, משהו נגד שלום חנוך, דבורה עומר או יהודית רביץ. אדרבה, עבד אני תחת כפות רגליהם, כמו שיונתן רטוש המנוח היה נוהג לומר. לכל מכרי אני עומד ומכריז בזה כי ההשקעה כהם, בכולם, היתה כראית בהחלט.

יתר־על־כן, ברצוני גם לנצל הזדמנות זו לברך את דבורה עומר. שלושה פרסים, מדליה ותעודה — זה לא הולך ברגל.

הדבר היזיחר שהשבית קצת את השתתפותי בשימחתה היתה העובדה שקראתי ושמעתי את דבר זכייתה לפחות שבע פעמים לפני הפירסום האחרון בידיעות אחרונות, ברדיו, בטלוויזיה, בשידור החדשות ועוד בכמה מקומות אחרים — כולל מקומונים, שלא אשכח.

בקיצור: הכל שמחים בשימחת העיטור והמדליה. לא זכור לי שהיתה אי־פעם שימחה במאס־שטאב דומה בהופעת סיפריהם של שלונסקי, אלתרמן ואצ"ג. מה יש להגיד: דויד שחם צודק. אבל אולי אין זה מן הראוי לערב שימחה בשימחה.

מה רציתי לומר? בעצם רק זה שכל החינגה, הנזכרת וזו שאינה נזכרת, רק מחזקות אותי בדעתי, כה אני מחזיק מזה שנים, כי אילו בחרו עמיתיי־לשיפוט אומר רק זאת, שכמה מבעלי הרעה־והמאה בקריית־ספר שלנו — והלא כולם יודעים מי הם, אין צורך לנקוב בשמות — לא סלחו לנו עד עצם היום הזה על שהם לא היו בין הזוכים. אחד או שניים מהם אף פנו אז בתלונה לחבר הנאמנים של הקרן, והללו או מיקצתם, אחוזי חלחלה או „אימה גדולה וירח", כמאמר המשורר, מיהרו להבטיח להם, שמה שלא עלה בידיהם בשנה הרזה ההיא יצלח בידם בבאה אחריה. ואכן כך גם היה. בעזרת השם, השם רצה — ועיסוקם של הקובלים (עיתונות בדרך כלל) אף הוא לא הזיק.

מה ששוב הוכיח לעין־כל כי עיתונות היא השקעה כראית לסופרים, אם גם לא תמיד לעיתונאים עצמם.

מאז זרמו הרבה מים בפישון והינה הגיעה לידי בימים אלה רשימת הזוכים המאושרים דהשתא.

כצפוי: הצירוף הרגיל של ראויים, ראויים מאוד והרבה פחות מלא־ראויים. מבין האחרונים, שני שמות משכו במיוחד את תשומת־ליבי: אורציון ברתנא ואמנון נבות, שני פירחי־ סיקריקין יוצאי בית „עכשיו" שלא היו מביישים — בהשכלתם, ברמת כתיבתם, כתרבותם ובישר ליבם — את מדורו הסיפרותי של „העיתון המיוחד" הזכור לטוב של מיודענו ד"ר אלכסנדר זאוּבּר המנוח, אילו היה בו מדור סיפרותי.

על מה ולמה זכו דווקא שניים אלה, שבלשון המעטה ניתן לומר עליהם כי ידם לא רב להם במה שמתקרא „יצירה" — ואפילו המדובר רק בישראל שלנו?

האם מחמת פעילותם היתירה בסיפרות, ואולי בעיתונות דווקא? וגם זה: מילגה כדי להתפנות. אבל, במיקרה זה, להתפנות למה?

— רק שופטי המילגה יוכלו כמובן להשיב על שאלותינו. הגיעו הדברים לידי כך, שעל אחד מן הצמד־חמד נאמר לי על־ידי אחד השופטים/ ות כי זכה בפרס „בקול אחד ועם שני נמנעים". וזאת מתוך שלושה חברי צוות השופטים.

אני חוזר: ברוב של קול אחד לעומת שני נמנעים...

נתן זך ■

אמנות

אישיות, חיים אסתטיים וחלל תצוגה

סרז' שפיצר, אמן צעיר בוגר בצלאל, החל את דרכו האמנותית במחצית שנות השיבעים. כיום, שמו מוּכּר בכמה ארצות יותר מבארץ שבה הוא ובני מישפחתו מתגוררים. בין השאר יש בעובדה זו גם כדי ללמד על האיש ועל אישיותו, כפי שזו משתקפת בחייה האסתטיים של יצירתו.

לאחרונה הציג שפיצר, במוסיאון בשם „מא־ גאזין" השוכן בעיר גרנובל שבצרפת, מה שמכונה בעגה הטכנית של אמנות זמננו בשם מיצב, אשר לו קרא בצרפתית „בלא דפאנס פאסיב" (בתרגום מילולי: כחול של התגוננות סבילה). המיצב מור־ כב מעמודי־בטון בגובה 3 מטרים כל אחד ומ־ סילת־ברזל העוברת על פני מישטח ראשיהם

פאנאָ אבּם בּוֹנוֹ

סרז' שפיצר: מיצב בגרנובל

הגדועים של עמודים אלה. על גבי המסילה הונח לוח ברזל ענק ברוחב של 12 מטרים ובאורך של 20 מטרים. על גבי זה הונח חישוק־ברזל גדול. לפני המיצב, במרחק־מה ממנו, הוחרר אל תוך הריצפה, עד לגובה פני הקרקע — לוח ברזל בגודל 8 × 3 מטרים. מאחורי המיצב, מתחת רגלו של אחד מעמודי־הבטון והלאה ממנו, הונח שטיח, אף הוא בגודל 8 × 3 מטרים.

מיצב מעין זה מזמין את הצופה לחדור לתוכו ולהתהלך בין העמודים. בהשאלה ניתן אולי לר־ אותו כמסמל מקום מיקלט, מחסה מפני הפצצה (וזה גם פישרה של אותה „הגנה פאסיבית" בצר־ פתית). אילו ניסה מישהו, חלילה, להזיז — ולוא גם במעט — את השטיח ממקומו, היה כל ה„גג" קורס תחתיו, והחישוק שמעל אותו גג היה חובק לאחד מעמודי מיבנה המוסיאון (להבדיל מעמודי המיצב) — כאוהב, ואולי משתחל בו כעגיל מאז־ זן, ומוסיף נופך של חן ושחוק לעבודה הגרולה וכיברת המישקל — 120 טון!

בראיון שנתן בגרנובל, הסביר שפיצר את הקשר בין עבודתו לבין התרשמותו מן המיבנה שבו היא ניצבת. כשביקר כאן לראשונה, אמר, התרשם מאוד מציבעם הכחול של החלונות, וכן מן העובדה שבמקום שצבע הציפוי הכחול התקלף מן הזכוכית — מסתנן האור פנימה ויוצר אפקט של ויטראז'. מלאכת צביעת החלונות נעשתה בימי מילחמת העולם השניה: המדובר בצבע הסוואה כחול להגנה מפני הפצצות אווירית. על שם תפקידו, כינה גוון זה של צבע כחול בכינוי התעשייתי של „בלא דפאנס פאסיב", כלומר, כחול הג"א, ומכאן גם שם עבודתו של שפיצר. הוא גם מציין שאף ציבעם

(המשך בעמוד 32)